

Psychology: the Journal of the Hellenic Psychological Society

Vol 15, No 2 (2008)

Παρουσίαση του βιβλίου: Στέλλα Βοσνιάδου
(2006). Παιδιά, Σχολεία και Υπολογιστές

Αγγελική Δημητρακοπούλου

doi: [10.12681/psy_hps.23830](https://doi.org/10.12681/psy_hps.23830)

Copyright © 2008, Αγγελική Δημητρακοπούλου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

To cite this article:

Δημητρακοπούλου Α. (2008). Παρουσίαση του βιβλίου: Στέλλα Βοσνιάδου (2006). Παιδιά, Σχολεία και Υπολογιστές. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 15(2), 219–221.
https://doi.org/10.12681/psy_hps.23830

Βιβλιοπαρουσίαση

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ¹

**Παρουσίαση του βιβλίου: Στέλλα Βοσνιάδου (2006).
Παιδιά, Σχολεία και Υπολογιστές: Προοπτικές, Προβλήματα και προτάσεις
για την αποτελεσματικότερη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση,
Εκδόσεις Gutenberg, Σειρά: Ψυχολογία, σελ. 190**

Το επιστημονικό πεδίο των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση έχει μια ιστορία 30 ετών. Στην Ελλάδα, μόλις κατά την τελευταία δεκαετία γίνονται προσπάθειες για τη χρήση των τεχνολογιών στη βασική εκπαίδευση με στόχο την υποστήριξη της μάθησης σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα. Υλοποιήθηκαν κάποια έργα, συντονισμένα από το ΥΠΕΠΘ και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, κυρίως μέσω προγραμμάτων χρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, κατ' αρχάς για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και πρόσφατα για την πρωτοβάθμια. Κανένας όμως δεν είναι ευχαριστημένος και δεν θεωρεί ικανοποιητική την υπάρχουσα κατάσταση. Οι λόγοι είναι πολλοί, αλλά κυρίως η ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα με αποσπασματικές αποφάσεις και δράσεις δίχως συνοχή, δίχως προτεραιότητες σημασιολογικά σημαντικές και δίχως ουσιαστική στήριξη του εκπαιδευτικού έργου. Ταυτόχρονα όμως, το ευτύχημα είναι ότι υπάρχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο στο χώρο των νέων ερευνητών που εντάσσονται στο πεδίο, όσο και στο χώρο των ενεργών εκπαιδευτικών που επιθυμούν να αξιοποιήσουν τις τεχνολογίες στη διδακτική τους πρακτική, ενώ παράλληλα επιμορφώνονται εθελοντικά μέσα από μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, επιχειρούν καινοτομικές διδασκαλίες, συμμετέχουν σε συνέδρια κ.λπ.

Το βιβλίο της Καθ. Στέλλας Βοσνιάδου έρχεται να συμβάλει στον εκπαιδευτικό και ερευνητικό κόσμο της Ελλάδας που ασχολείται, εργάζεται ή λαμβάνει αποφάσεις για τις τεχνολογίες στην εκπαίδευση. Το περιεχόμενο και το στυλ του βιβλίου υπήρξε μια ευχάριστη έκπληξη για εμένα. Υπάρχουν τουλάχιστον δέκα βιβλία στην ελληνική εκδοτική αγορά, αναφορικά με τις τεχνολογίες στην εκπαίδευση. Το περιεχόμενό τους είναι συχνά παρόμοιο, εισαγωγικό (αναφερόμενο στα χαρακτηριστικά των τεχνολογικών εφαρμογών) και απευθυνόμενο κυρίως σε προπτυχιακούς φοιτητές. Αντίθετα, στη συγκεκριμένη περίπτωση, έχουμε ένα βιβλίο σύνθεσης που θέτει τις βάσεις αποσαφηνίζοντας: Γιατί μας ενδιαφέρουν οι τεχνολογίες; Σε ποιο παιδαγωγικό πλαίσιο, Ποιες δυνατότητες προσφέρουν; Ποιος είναι ο ρόλος των εκπαιδευτικών; Ταυτόχρονα, επεξεργάζεται θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής για την αξιοποίηση των τεχνολογιών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, στην Ευρώπη και

1. Διεύθυνση: Καθηγήτρια, Εργαστήριο Μαθησιακής Τεχνολογίας και Διδακτικής Μηχανικής, ΤΕΠΑΕΣ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Δημοκρατίας 1, 85100, Ρόδος, Τηλ.: 22410 99127 & 697 28 80 636, fax: 22410 99122, e-mail: adimitr@aegean.gr, <http://www.ltee.gr/adimitr>

στην Ελλάδα, διερευνώντας τα εξής ερωτήματα: Ποια είναι η υπάρχουσα κατάσταση στην Ελλάδα και ποια τα προβλήματα; Τι μπορούμε να κάνουμε ώστε να αξιοποιήσουμε τις τεχνολογίες μέσα σε ένα πνεύμα βελτίωσης του εκπαιδευτικού συστήματος και της μαθησιακής/διδακτικής διαδικασίας;

Η μορφή, ο λόγος και η δομή του βιβλίου (ξεκάθαρα κεφάλαια, περιλήψεις, ένθετα, παραρτήματα, επιλεγμένη προτεινόμενη βιβλιογραφία) το καθιστούν εύκολο στη μελέτη, επιτρέποντας στον αναγνώστη να αναλογιστεί πάνω στο περιεχόμενο. Ούτε εισαγωγικό και στείορο ούτε τυπικά επιστημονικό και δυσνόητο. Και αυτό το καθιστά, με τη σειρά του, ιδιαίτερα χρήσιμο τόσο για προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές, όσο και για εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κάθε γνωστικού αντικείμενου, αλλά και κυρίως για τα στελέχη εκπαίδευσης (σχολικούς συμβούλους, επιμορφωτές εκπαιδευτικών κ.ά.).

Η συγγραφέας είναι καθηγήτρια Γνωστικής Ψυχολογίας, με ουσιαστικό έργο στη Διδακτική των Γνωστικών Αντικειμένων (Μαθηματικά, Γλώσσα, Φυσικές Επιστήμες). Συνδυάζει λοιπόν δύο βασικές επιστήμες πηγές του διεπιστημονικού πεδίου των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση. Παράλληλα συντόνισε σημαντικά διεθνή ερευνητικά προγράμματα και μελέτες που αφορούσαν την αξιοποίηση των τεχνολογιών για την υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας και συνέβαλε στην πραγματοποίησή τους. Η γνώση, η εμπειρία και η νοητική ωριμότητα της επιτρέπουν λοιπόν να αξιοποιήσει συνθετικά μια πλειάδα ερευνών στο διεθνή, ευρωπαϊκό και ελληνικό χώρο.

Πιο συγκεκριμένα, το βιβλίο προσδιορίζει με σαφήνεια τις βασικές αρχές μάθησης και το τι θέλουμε να υποστηρίξουμε με τις τεχνολογίες: ενθάρρυνση ενεργητικής μάθησης, παρότρυνση συνεργασίας, ανάπτυξη κριτικής σκέψης, ανάπτυξη μεταγνώσης, αναστοχασμού και αυτορρύθμισης του ατόμου και της ομάδας, εργασία μαθητών μέσα από αυθεντικές δραστηριότητες με νόημα κ.λπ.

Διευκρινίζει ποια είναι τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών εφαρμογών των ΤΠΕ που ευνοούν τη μάθηση (ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών, συνδυασμός αναπαραστατικών μέσων, ανατροφοδότηση, έλεγχος της μάθησης από τους ίδιους τους μαθητές, υποστήριξη της συνεργασίας), αλλά ταυτόχρονα τονίζει και την ιδιαίτερη σημασία του διαμεσολαβητικού ρόλου των εκπαιδευτικών.

Αναφέρεται στα μαθησιακά οφέλη, που μπορούμε να έχουμε μέσω κατάλληλης αξιοποίησης των τεχνολογικών εφαρμογών σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα (όπως η Γλώσσα, τα Μαθηματικά κ.λπ.), είτε αυτά είναι γνωστικά είτε εγγράφονται στο επίπεδο της κοινωνικοποίησης και της συνεργασίας μεταξύ μαθητών.

Μέσα σε διαφορετικά κεφάλαια, ο αναγνώστης θα βρει συνοπτικά παραδείγματα από τη χρήση διαφόρων κατηγοριών τεχνολογικών εφαρμογών, όπως λογισμικά προσομοιώσεων και μοντελοποιήσεων, νοήμονα συστήματα επίλυσης προβλημάτων, λογισμικά πρακτικής και εξάσκησης, περιβάλλοντα σύνδεσης ψηφιακού και φυσικού κόσμου (π.χ. πειραματικές διατάξεις), διερευνητικά λογισμικά, μικρόκοσμοι, περιβάλλοντα προγραμματισμού για μαθητές, λογισμικά έκφρασης και επιχειρηματολόγησης (π.χ. χάρτες εννοιών), εργαλεία επικοινωνίας και συνεργατικά λογισμικά.

Περνώντας σε θέματα που αφορούν την εκπαιδευτική πολιτική, αναλύονται παράγοντες, προβλήματα και μέτρα αντιμετώπισης που λήφθηκαν σε χώρες της ευρωπαϊκής κοινότητας. Δίνονται επίσης χαρακτηριστικά παραδείγματα ένταξης των τεχνολογιών και αξιοποίησής τους σε σχολικές μονάδες ενός αριθμού ευρωπαϊκών χωρών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης στην Ελλάδα, σε σχέση με τους τρόπους ένταξης των τεχνολογιών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εντοπίζοντας τα κύρια προβλήματα, σε σχέση με τους περιορισμούς των σχολικών μονάδων και τις συνθήκες λειτουργίας των εκπαιδευτικών.

Στο κεντρικό ερώτημα «Τι μπορούμε να κάνουμε για να αξιοποιήσουμε τις τεχνολογίες, με στόχο την υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας και τη βελτίωση της εκπαίδευσης;», η συγγραφέας κα-

ταλήγει ότι δεν είναι επαρκές να εξασφαλίζουμε την τεχνολογική υποδομή αλλά απαιτούνται τρεις θεμελιακές αλλαγές:

- (i) Να ξεπεράσουμε τη δασκαλοκεντρική φιλοσοφία της μετάδοσης πληροφοριών και να εξασφαλίσουμε τις εκπαιδευτικές συνθήκες για την υιοθέτηση μιας μαθητοκεντρικής φιλοσοφίας: αντί να υποχρεώνουμε τους μαθητές στο μαρτύριο της απομνημόνευσης, όταν γνωρίζουμε καλά ότι γρήγορα θα ξεχάσουν αυτές τις «γνώσεις», η διδασκαλία θα πρέπει να έχει ως στόχο της την κατανόηση και να βασίζεται στο σεβασμό κάθε παιδιού ως μαθητή, υποστηρίζοντάς το τόσο στη διαδικασία οικοδόμησης της γνώσης (στη βάση των γνώσεων και των ικανοτήτων που ήδη διαθέτει) όσο και στην κοινωνικοποίησή του.
- (ii) Να επανεξετάσουμε τα αναλυτικά προγράμματα: θέτοντας το σχολείο πιο κοντά στην πραγματική ζωή, αναπτύσσοντας αυθεντικές γνώσεις και δεξιότητες, δίνοντας έμφαση στη βαθύτερη διερεύνηση μέσα από λιγότερη ύλη, θεσπίζοντας έναν τρόπο αξιολόγησης, όπου οι μαθητές αξιολογούνται για την κατανόηση και την κριτική σκέψη και όχι για την ικανότητα απομνημόνευσης.
- (iii) Να διαμορφώσουμε ένα πιο αποκεντρωμένο εκπαιδευτικό σύστημα που ενθαρρύνει και αναγνωρίζει το καινοτομικό έργο των εκπαιδευτικών.

Είναι χαρακτηριστικό το ακόλουθο απόσπασμα:

«η Κοινωνία της Μάθησης απαιτεί όχι μόνο γνωστικά ευέλικτα άτομα, αλλά και ευέλικτα σχολεία, κυβερνητικούς θεσμούς και εκπαιδευτικά συστήματα, ευπροσάρμοστα στις νέες κοινωνικές απαιτήσεις. Διαφορετικά η παρεχόμενη εκπαίδευση θα είναι πάντα πιο πίσω από τις ανάγκες της κοινωνίας μας».